

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac Ex Probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1713

Articulus II. Quæ requiratur dispositio corporis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42545

consecrationem compleat Sacrificium alterius Sacerdotis deficientis : Rectè tamen notat *Dicast. à n. 157.* ista non esse adeo certa , cùm enim hæc materia sit odiosa , posset aliquis dicere *Trident.* intelligi debere in rigore de illo , qui verè ipsemet celebrat Missam , id est , consecrat & communicat.

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis.

550. **R** Esp. I. Nulla corporis macula per se impedit susceptionem Eucharistiæ, cùm parùm
 „ faciat ad bonitatem vel malitiam moralem;
 „ potest tamen aliquando per accidens impedire,
 „ propter affectus secutos. Ita *commun.* Unde re-
 „ solves
 „ I. Non impedit pollutio involuntaria, imò
 „ nec voluntaria per poenitentiam expiata, nisi
 „ effectum malignum, v. g. turpem recordatio-
 „ nem ac delectationem, vel distractionem &
 „ perturbationem animi relinquat : eo enim ca-
 „ su, uti & semper, post culpabilem, præstat, ac
 „ secundùm sententiam communem, sub venia-
 „ li debet differri, nisi aliud suadeat iusta aliqua
 „ causa, v. g. magnus fructus festivitatis, regula
 „ Ordinis; vel si à dæmone excitata putetur, ad
 „ Communionis frequentiam impediendam,
 „ *Sanch. l. 9. de Matr. d. 13. Bonac. d. 4. q. 6. p. 2.*
 „ *Lug. d. 15 f. 1.*
 „ II. Neque actus conjugalis impedit; etsi de-
 „ cens & consilii sit, abstinuisse saltem nocte pro-
 „ ximè antecedente, si raro communice. Ita *Fill.*
 „ &

& Sanch. l. c. Escob. t. 7. E. 6. n. 83. Intellige, si debi-
tū peti- tum ex necessitate reddidit, nec
ullam inde animi perturbationem aut affectum
ad res venereas patitur: si verò voluptatis causā
fecisset, eo die abstinendum esse, (præsertim
si malignus effectus subsequutus fuisset) docet
Regin. l. 29. n. 117. Lay. l. 5. t. 4. cap. 6. nu. 15. &
16. Mart. Perez d. 49. f. 3. num. 8. addens esse
tantum veniale; imò indecentiam justā causā
posse resarciri.

III. Similiter etsi decens & consilii sit, sum-
ptā Communionē abstinere eo die à copula; li-
cita nihilominus est ex bono fine, v. g. ex amore
prolis, ad vitandum incontinentiæ periculum,
vel ad debitum reddendum. Tambur. c. 3. §. 6.
ex Sanch. l. 9. d. 13. & Marchin.

Resp. II. Ex præcepto Ecclesiæ tenetur com-
municaturus, sub mortali, regulariter esse jeju-
nus, jejunio naturali, id est, ut à medio noctis
nihil omnino per modum cibi, potus, aut me-
dicinæ sumpserit. Ita commun. Et est certum
ex Conciliis, quæ vide apud Fill. Lay. Bon. Lug
l. c. Unde resolves

I. Etsi parvitas materiæ non excuset hîc, non
obstat tamen Communioni, Primò, Reliquias
ciborum inter dentes hærentes trajicere casu,
(negat enim Præp. Vasq. & alii, si fiat de indu-
stria, contra Tan. Kon. q. 80. a. 8. nu. 47. & Dian.
qui contrarium probabile affirmant) licet eas
expuere omnino debeat, Dian. t. 4. de Sacr. Res.
37. & p. 4. t. 4. Resol. 104. Vid. Escob. tr. 7. E. 6. &
Lug. n. 63. ubi notat, sententiam istam Tann. &
Dianæ ad hoc servire, ut studiosè dentes antè
expurgare, ne quid fortè casu decidat, non te-
nearis.

»nearis. Secundo, Sanguinem vel alium humo-
 »rem ex capite defluentem vel guttulam aquæ
 »aut vini, casu per ablutionem oris, vel guttu-
 »lam iusculi, dum sapor exploratur, per modum
 »salivæ, cui mixta est, vel culicem inter respi-
 »randum trajicere. Ratio, tum quia hæc aut non
 »sumuntur, scilicet ad extrinsecum, aut non per
 »modum cibi aut potus, *Vid. Fagund. præc. 3. cap.*
 »5. *Lug. n. 23.* Tertiò, Si aromata vel folium ta-
 »baci, ex causa ori imponas, mastices, vel quid
 »aliud gustes, modò nihil transmittas, *Præp. in*
 »3. p. q. 80. a. 8. d. 1. num. 39. *Lugo R. mor. l. 1. d. 9.*
 »Idem de fumo tabaci, docet *Gran. in 3. p. 6. 5. t.*
 »10. d. 8. n. 4. (licet indecens valde id videatur,
 »nisi iusta ex causa fiat) & *Escob. t. 8. E. 6.* ubi de
 »eiusdem pulvere per nares attracto idem colli-
 »git ex *Suar. & Fagund.* Idem tenet *Dian. p. 8. t. 7.*
 »R. 3. & *Lugo ibid.*

» II. Probabile est non impedire Communio-
 »nem, si frustillum ligni, chartæ, unguium, vella-
 »pillum deglutias, quia non habet rationem ci-
 »bi vel potus. Ita *Dian. R. 38.* & tract. de celeb. R.
 »52. ex *Ledes. & Sanch. contra Henric. Regin. Lay.*
 »& alios, quorum sententia tutior est. V. *Lug. &*
 »*Escob.*

» III. Non licet communicare his casibus:

» 1. Si saccharum, liquorem glycyrrhizæ, ore re-
 »solutum cum saliva trajicias: Si verò dubium
 »sit, num quid deglutiveris, vel an factum sit
 »post duodecimam, probabiliter docet *Laym. l.*
 »1. t. 1. ca. 1. contra *Sanch. Fag.* non impedire
 »Communione vel Sacrificium. V. *Dian. R. 29.*
 »& *suprà l. 1. t. 1. c. 2. d. 3.*

2. Si

2. Si vespere incumbens aliquid ori contra-
raucedinem imposueris, nisi ceruus sis, post me-
dium noctis te nihil transmississe. Ita *Suar. Fill*
Lugo n. 37. & alii. Licitum autem est, inter horo-
logia dissonantia quodvis sequi, etiam ulti-
mum, modò non constet errare, quia habet si-
ut auctor bonus, faciens opinionem proba-
bilem, ut habet *Sanch. lib. 2. d. 1. de Matr. Fagund.*
Jo. Sancijs, Lugo num. 45. Dian. R. 36.

3. Si aliquid sumpseris, licet mox rejeceris.

4. Si tabaci fumum in stomachum trajece-
ris, ut docet *Præp.* etsi alii meritò dubitent.
Tan. tom. 4. d. 5. Gran. autem in 3 p. c. 6. tr. 10. d.
8. negat.

5. Si Sacerdos nocte Nativitatis, in prima
Missa ablutionem, vel lambendo digitos mo-
dicum aquæ aut vini sumpserit. *V. Bon. d. 4. q.*
6. p. 2.

IV. Non est peccatum, per se loquendo, ci-
bum sumere (vel expuere *Tamb. c. 1. §. 1.*) statim
à Communione, ut ex *S. Thom.* docet *Azor,*
Sanch. Bon. p. 1. n. 25. unde cum, qui paulò ante
medium noctis cœnasset in Dominica pridie
Nativitatis Domini, posse nihilominus statim
post mediam noctem celebrare, docet *Dian. &*
alii 3. p. 3. t. 4. R. 44. etsi ob Sacramenti reveren-
tiam, consilii sit abstinere, donec species sint
consumptæ, quod saltem intra dimidium qua-
drantem in laico (in Sacerdote intra quadran-
tem) fieri certum videtur, *Lug. d. 12. f. 3. n. 54.* ex
iudicio Medicorum à se consultorum. *Tamb. au-*
tem c. 3. §. 4. ex J. Sanch. d. 38. notat citius à valido
quàm debili stomacho, regulariter tamen ab o-
mnibus intra horam consumi, refertque infir-

mam

num quendam post mediam horam species in-
regas rejecisse.

„Dixi in Responsione, regulariter; quia non je-
junus licite communicat, insequentibus casi-
bus, si quidem jejunus non possit sine notabili
incommodo, ut monet Kon. & Bon. apud Dian.
p. 9. t. 6. R. 42.

„1. In periculo mortis, siue illud sit ex morbo,
vulnere, veneno, siue ex sententia Judicis. Et
quidem in eodem morbo, etsi non tenearis,
potes tamen post aliquot, v. g. sex, 7. vel etiam,
ut putat Laym. duos dies, (etsi quoad hoc po-
tissimum attendendam esse ad consuetudi-
nem, moneat Lugo) repetere Viaticum non je-
junus, dummodo nequeas jejunus sumere, &
periculum mortis recurrat, ut docetur com-
mun. vel etsi maneat, ut contra Vasq. Prap. & a-
lios docet Nav. Tol. Reg. Suar. Lug s. 3. n. 65. imo
etsi non liceat agro ex sola devotione commu-
nicare fracto jejunio, si tamen morbus esset
diuturnus, nec posset dari Communio, nisi post
medicinam, probabile esse id licere, docet Ar-
mil. Tol. Kon. Reg. Henriq. Suar. Esc. &c. quorum
aliqui exigunt longum intervallum, v. g. 30 die-
rum, ut Nav. & Villal. alii 8. vel 10. dies, ut Suar.
Henr. Fag. alii 7. ut Sylv. alii 6. ut Arm. Zambr.
Possev. & Fill. quos sequitur Dia. de celeb. R. 77. alii
permittunt toties, quoties sano posset dari je-
juno; ita Escob. t. 7. E. 6. ex Hurt. alii denique,
posse sequenti statim die dari, ob justam cau-
sam, ut si propter consuetudinem & desiderium
aut devotionem difficulter abstineat, & mora-
liter videatur instare periculum mortis; sic Lay-
6. 9. num. 20. Verum ea in re loci consuetudo

spe

spectanda est, quæ nunc saltem videtur permit-
tere, ut quando morbus & periculum diu pro-
trahitur, post 7. & 8. dies iterum detur Com-
municio non jejuna. V. *Lug. d. 15 f. 3.*

Denique, licet probabile videatur *Fill. t. 4. n. 242. & Lug. id, quod docet Maj. in 4. d. 9. c. 3. Fern de hered. Sc. (Lay. verò c. 6 n. 11. limitat ad casum necessitatis, quo moriturus aliud Sacramentum suscipere non posset & scandalum crearet)* posse non jejunum celebrare ad dandum alteri Viaticum, eò quod hoc sit juris divini, jejunium verò Ecclesiastici tantum; ideoque non tantum posse, sed etiam teneri dicat *Gran. in 3. p. c. 6. f. 10. d. 8. n. 12.*, id tamen merito communiter rejicitur, tum quia major est habenda ratio Sacramenti, quam aliqualis necessitatis proximi, tum quia præceptum Viatici non obligat quando non potest rite dari. Ita *Bon. ex Kon. Hart. de Euch. d. 9. dis. 17. Suar. Vasq. Sc. commun.* docetque *Lugo* esse probabilius. V. *Dian. 10. 1. t. 4. R. 33.* Sacerdos autem morti, (sive naturali, sive violentæ) vicinus, celebrare sine dubio potest non jejunus ad dandum sibi Viaticum, si illud aliter haberi non potest, quia non plus est celebrare, quam communicare sumpto cibo. *Lugo f. 4. Lay. Dian. p. 5. t. 3. R. 36.*

II Si periculum sit, ne Eucharistia pereat vel malè tractetur, potest sumi à non jejunis, etiam laico, si alius desit; imò probabiliter potest etiam à præsentis Sacerdote laicus accipere, ut docet *Lug. n. 87. Suar. & Vasq. d. 221. a. 48.*

III Si grave scandalum sit oriturum ex omissione Sacrificii, vel Communionis: Quod tamen quidam putant vix fieri posse, eò quod oc-

curri possit scandalo, dicendo, Sacerdotem
casu aliquid sumpsisse, ideoque impediri.

Dixi, *scandalum*: quia turbationem vel in-
commodum aliquod secuturum, v. g. si cele-
braturus primicias aliquid sumpserit, non suf-
ficere, notat *Præp.*

IV, Si perfectio Sacrificii vel Communionis
urgeat: quod fieri potest quinque modis;

1. Si pro speciebus vini sumpsit aquam (quam
si advertat, dum habet in ore, non est expuen-
da ob periculū ejiciendi fragmentum hostiæ,
& irreverentiam; sed deglutienda. *Tamb. de exp.*
Sac. l. 2 c. 8. Lug. d. 15. f. 4.) tunc enim tenetur
denuo consecrare, quod fieri etiam potest, con-
secrando & offerendo statim, sine nova hostia:
V. apud *Suar.* Quod si id post Missam conclusam
advertas in sacrificia, omittas: Si autem intra
Missam post sumptionem, vel etiam ante eam,
post consecrationem tamen, dubites, an fuerit
vinum, pro vino præsumendum esse, & per-
gendum, ait *Tamb.*

2. Si celebrans post consecrationem deficiat,
tunc enim tenetur alius, etiam non jejunus, si
jejunus haberi nequeat, perficere.

3. Si post consecrationem, etiam unius spe-
ciei, recorderetur se non esse jejunum; tenetur e-
nim pergere, imò etiam potest pergere, si ante
consecrationem recorderetur, & absque scandalo
& nota non possit desistere, v. g. in solenni Sa-
cro, ut docet *Suar. Kon. Sc.* Si tamen privatim
celebret, & commodè possit abrumperе, te-
netur, vel ex *S. Tho. q. 83. a. 6.* docet *commun.*

4. Si post ablutionem sumptam, licet diu
Communionem distribuerit, sumendæ sunt
reli-

reliquiæ, etiam grandiores, consecratæ eodem
 Sacro, (quod addo, quia non licet tunc sumere
 particulas alterius Sacrificii, quæ sunt in Cibo-
 rio, ad illud expurgandum, ut docet *Suar. Lug.*
l. c. cum commun. licet contrarium probabile di-
cat Tamb. de expedita Com. c. 2. §. 8. ex. March. t. 3.
p. 3. c. 3. ut nec ejusdem Sacrificii, si illud planè
fit absolutum, & ab Altari recesseris) sed debent
servari, donec sumantur à jejuno, Esob. t. 7. E. 6.
Fagund. &c. quia convivium jam finitum est.
 Nisi tamen aliud suadeat periculū indecentiæ,
 v. g. si plures Missæ eodem die istic futuræ non
 essent, & Sacramentum asservari non soleret,
 tunc enim minore irreverentiâ sumeret, quàm
 asservaret. Imò *Lug. d. 14 p. 4. n. 82. & Gran.*
 non damnant Sacerdotem, qui prius, quàm sa-
 cras vestes exuat, particulam inventam absu-
 mit, ed quod non sit Communio nova, sed com-
 plementum præcedentis: V. *Bon. Lugo, Esob.*
ll. cc.

§. Si pars hostiæ post ablutionem sumptam
 calici aut palato adhæreat; (quæ decentius no-
 vā ablutione, quàm digito attrahatur ad la-
 bium calicis, & sumatur ante ablutionem) quo-
 modo etiam ii excusantur, qui ex devotione
 hostiam in ore diu retinentes, casu præmittunt
 aliquid ablutionis: sponte tamen id non licet,
 nisi bona fides & sancta simplicitas excuset. Ra-
 tio horum omnium est, quia talis sumptio, mo-
 raliter censetur completio unius Sacrificii. *Re-*
gin. l. c. n. 123. Bon. l. 1. d. 4. q. 6. p. 2.

Unus casus est in metu mortis, ad quam eva-
 dendam, sicut sine altari, vel calice consecrato
 aut vestibus sacris, ita etiam non jejunum posse

A a z

cele-

„celebrare docet *Dian.* cum *Sylv. Sc. p. 3. t. 6. R.*
 „48. & *p. 5. t. 3. R. 39.*, dummodo celebratio non
 „exigatur in contemptum Religionis, Ecclesie,
 „vel ejus praeceptorum.

A D D E N D A.

551. Q. 107. Quid praeterea notandum sit circa disposi-
 tiones ex parte corporis requisitas. R. seqq.

§. 1. Stomachus communicantis debet ita esse
 dispositus, ut potens sit retinere & consumere
 species; unde si vel continuò revomat, vel sta-
 tim per secessum emittat omnes reliquos cibos
 planè immutatos, gravis irreverentia est com-
 municare. *Sanch. Quarti, Gob. t. 4. n. 167.* Si ta-
 men bonâ fide sic communicet, & statim revo-
 mat, accipit effectum Sacramenti sive gratiam,
Leander n. 410.

552. §. 2. In dubio, an sumens sit revomiturus,
 Authores communis & probabilis negant li-
 citum esse communicare: attamen licitum esse
 putant *Tann. Reiff. Gob. n. 163.*, quia videtur
 melius esse, ut Sacramentum exponatur incerto
 periculo irreverentiae materialis, quàm homi-
 nem, in cujus bonum Sacramenta sunt instituta,
 privare certo fructu Communionis: & addunt
Suar. Tann. Gob. n. 164. in hoc & similibus casibus
 licitum esse dare ægro minimam particulam, et-
 iam in liquore vel juseculo, licet hoc moraliter
 certò sit prius descensurum.

553. §. 3. Qui aliquando, etiam sæpius per diem
 vomit, non ideo tenetur abstinere à Commu-
 nione, quia non est morale periculum, ut eo
 præcisè tempore eveniat; neque illa prudenter
 timentur, quæ rarò eveniunt, *Gob. n. 170.* Si ta-
 men casu fiat, ut species rejiciantur, purgari de-
 bent

bent & sumi; si autem purgari non possint, vel si nemo sit, qui velit sumere, nefas esset comburere, sed immitti possunt aquæ, donec dissolvantur, tuncque aqua injiciatur in sacram piscinam, Gob. n. 166.

§. 4. Qui ferè continuò tussunt, non ideo teneantur abstinere à Communionem, quia quamvis materia, quam ejiciunt, plerumque ascendat à pectore, tamen non est periculum ejiciendi sacras species, dummodo ad stomachum descenderint, quia via, per quam sputa tussiendo excutuntur, non est œsophagus, seu via cibi & potus ad stomachum, sed est vena aspera, sive via respirationis ad pulmones. Decens tamen est ad vitandum scandalum, ut sputum saltem intra quinque *Pater & Ave*, si nimium abundet, post susceptam Communionem, excipiatur *Arophio*. *Castrop. Gob. 1. 4. n. 171.*

§. 5. Si quis post Communionem incidat in morbum gravem, vel cum Communionem sumperit venenum, ita ut Medicus judicet necesse esse, ut statim vomat, sumere potest potionem, ne Calix vitæ vertatur in mortem, inquit *S. Thom. q. 83. a. 6. ad 3.* Et rejectæ species separatæ à sordibus erunt detinendæ aut injiciendæ in aquam, donec consumantur, & postea, quod supererit, in sacram piscinam conjiciendum, secundum dicta n. 553. Si autem quis paulò post sumptionem revomat, & species non appareant, Rubrica Missalis de defect. tit. 10. n. 14. præscribit, ut vomitus comburatur, & cineres in sacrarium mittantur.

§. 6. Sacerdos more laico communicans, debet esse indutus stola, uti ex Conc. Bracharense

III. præcipitur, Cap. Ecclesiastica. 9. dist. 23. sub interminatione excommunicationis. Putant tamen *Suar.* d. 68. f. 1. *Barb. Henriq. Bonac. Gavant. Leander* n. 371. *Gob.* n. 47. nunc non peccare graviter, si stolam omittat. Imò *Azor* l. 10. c. 28. q. 12. & *Tamb.* de Commun. c. 2. n. 10. absolute dicunt non peccare, quia decretum illud videtur abrogatum, & solum ex decencia & convenientia servari solet, inquit *Aversa* q. 8. f. 2. §. Duplex. Si tamen alicubi sit mos, ut fiat, servari debet sub veniali, uti docet *Escob.* l. 20. n. 469.

557. §. 7. Secluso scandalo (quod facile non erit grave, inquit *Tamb.* n. 11.) licitum est communicare etiam gladium, *Gob.* n. 350. Imò hoc docet *Equites S. Joannis* & similes, inquit *J. Sanch.* d. 45., quia gladius pro fide gestandus est eorum insigne.

558. §. 8. Si hostia palato agglutinetur, paulatim solvenda est vino vel salivâ, neque enim decet digito solvi: si tamen laicus digito solveret, putat *Gob.* n. 381., non nisi venialiter peccaturum. Ut autem non agglutinetur, expedit aliquanto tempore relinquere immotam in lingua, sic enim affluet saliva, aut humectatio oris ipsius impediet, ne agglutinetur.

559. §. 9. Post Communionem non statim bibendum aut comedendum, quia reverentia erga spirituales cibum & Christum hospitem videtur hoc postulare, & ideo etiam Cap. Tribus gradibus. De Consecr. dist. 3. dicitur, si manè dominica portio editur, usque ad sextam jejunent Ministri, qui eam sumpserunt. Attamen, præter citatos à *Busenb.*, docent *Suar. Aversa* §. Postremò. *Quarti* de Missa p. 2. tit. 1. dub. 5., si adsit causa aliqua,

aliqua, ne quidem esse veniale; & decretum illud esse consuetudine abrogatum testatur S. Th. Ad 6. ; hinc potest Religiosus dato signo statim post Missam vel Communionem accumbere mensæ cum aliis, præsertim si alioqui molestia vel inordinatio aliqua causanda esset, cum enim in mensa seruet silentium, videtur pro reverentia manere satis collectus. *Dicast. d. 9. n. 413.*

Q. 108. Quid præterea sit addendum circa jejunium naturale ad Communionem prærequisitum Be. seqq. 560.

§. 1. Ut aliquid frangat jejunium naturale, requiruntur hæc tria, 1. Ut hoc, quod sumitur, habeat rationem cibi vel potus. 2. Ut sumatur per modum comestitionis vel potationis. 3. Ut sumatur ab extrinseco. Et de his tribus judicandum est, secundum communem æstimationem Ecclesiæ.

§. 2. Per cibum aut potum intelligitur id solum & omne, quod à stomacho alterari, & saltem ex parte digeri potest, sicque in substantiam hominis aliquo modo converteri, Lugo, *Castrop. Dian. Dicast. Gob. t. 4. n. 161. J. Sanch. d. 41. n. 13. Tamb. de Com. c. 2. n. 16. contra Nugn. Lay. l. 5. c. 4. c. 6. n. 18. Bernal d. 43. n. 7.*, qui non requirent, ut sit aliquid digestibile; sed tenendum est cum prioribus: unde qui cum aëre deglutiret fumum, nebulam, & similia, non frangeret jejunium, quia hæc non censentur comestibilia vel potabilia, sed tantum respirabilia, *Dicast. d. 9. n. 180.*, neque possumus ab his expurgare aërem, quem trahimus aut deglutimus inquit Lugo d. 15. n. 35. Quamvis autem aliquid

secundum se totum digeri non possit, si tamen sit aliquid instar cibi vel potus, & aliquam partem habeat digestibilem, uti probabiliter habent uniones in pulverem redacti, aurum potabile &c. frangit jejunium. *Tamb. n. 22.*

562. §. 3. Probabile est cum *Ledesma*, *Lugo*, *J. Saneh. Dian. Tamb. n. 18. Aversa q. 8. f. 8. §. Septimo. contra Castrop. & alios*, quod capilli, ossicula fructuum, plumbum, aurum, fila ex serico vel lana &c. non frangant jejunium, cum non habeant rationem cibi, nec sint digestibilia. Nec obstat, quod *S. Thom. q. 80. a. 8. ad 4. dicat*, Nec refert, utrum aliquid hujusmodi nutriet vel non nutriet: nam non ideo negat debere esse aptum nutrire, seu digestibile. Addit *Dicast. terram*, quam praegnantem extraordinarie appetentes quandoque comedunt, etiam non frangere, sed probabilius est, quod talis terra frangat, uti & creta, quam domicellae edunt, ut albescent, quia in eis continentur partes mixtae, quae à stomacho sunt alterabiles. Putat etiam *Tamb. n. 19.* per chartam & filum ex lino frangi jejunium, quia ex herbis fiunt: Item per foenum & paleam, quae in substantia sua sunt herbae: Item per pulveres medicinales, etiam ex ossibus & lapidibus contritos, quia habent se tanquam cibi medicinales corporum. Idem dicit *Tambur. num. 20. de cera*, quamvis contradicant *Diana & Bernali*, quia cera ferè semper aliquid retinet mixtum de melle. *Pasqual.* autem putat veneno non frangi jejunium, eo quod ex natura sua non ordinetur in cibum humanum, sed probabilius est in eo contineri partes, quae ex

na;

natura sua sint cibus humanus. Aqua verò, licet non nutriet, tamen nutritionem valde iuvat, & est propriè humanus potus, ideoque frangit naturale jejunium.

§. 4. Si quis deglutiret parvam nucem cum cortice clauso, Jo. Sanch. & Leand. n. 373. putant frangi jejunium, quia nucleus inclusus est materia comestibilis, & per accidens non alteratur; sed meritò dubitat Tamb. n. 21., quia prout hìc existit, dum trajicitur, sic non est alterabilis nec digestibilis.

§. 5. Tum aliquid sumitur per modam comestitionis vel potationis, si hoc, quod trajicitur, & modus trajiciendi, sufficiat in morali estimatione, ut quis censeatur comedisse aut bibisse, Tanner. Leander, Gob. n. 290. Unde si musca involeret in fauces, & sic se ipsam in stomachum inferret, non violaret jejunium: è contrà violaret, si involeret in fauces, & homo postmodum deglutiret, Lugo, Rhod. Tamb. n. 24. Gob. n. 264.

§. 6. Quod fuit aliquid quasi spectans ad corpus, & censetur permanisse in corpore, non dicitur sumi ab extrinseco, S. Thom. in 4. dist. 3. q. 1. a. 4. quæstion. 2. Hinc si sanguis è gingiva, aut sanies è postula oris fluens deglutiat, non frangit jejunium, Suar. d. 68. s. 4. Tann. d. 5. q. 8. n. 79. Et idem dicit S. Thom. suprà, de eructationibus. Notat etiam Quartip. 3. tit. 9. s. 1. dub. 2. citans S. Thom. Suar. Lugo & alios, quamvis sanguis in os defluens ex induritis deglutiat, etiam animo se nutriendi, non violari jejunium, quia intentio illa non potest dare sanguini rationem cibi ab extrinseco: si tamen quis sanguinem

sugeret è vulnere digiti & deglutiret, frangeret jejunium, quia cum sumatur à membro ita distante, censetur sumi ab extrinseco, *Lugo n. 32. Tamb. n. 22.* Et idem est, si mulier è suis mammillis lac sugeret, *Aversa §. Tertiò.* Imò puto, si id, quod ex oculis vel naribus defluit, in os admittatur & deglutiatur, frangi jejunium, quia venit ab extrinseco.

566. §. 7. Quidquid se habet per modum salivæ, etiam si planè ab extrinseco salivæ advenerit, non censetur esse ab extrinseco, nec frangit jejunium. Hoc autem se habet per modum salivæ, quod, cum sit quid minimum, & à saliva inseparabile, esto nondum in illam sit conversum, tamen cum saliva trajicitur, ut si quis os ablucrit aquâ, cujus stillula mixta salivæ postea deglutiatur, *Suar. Vsq. Gran. Discast. Gob. n. 270.* Requirit autem *S. Thom. Lugo, Fill. Bonan. Hurt.*, ut hoc trajiciatur præter directam intentionem, sed *Henriq. Con. Tabern. & alii apud Avers. §. Quintò.* dicunt non obitare, etiam si advertenter trajiciatur.

567. §. 8. Si hoc, quod dentibus inhæret etiam deditâ operâ deglutiatur, putant *Suar. Castrop. Gob. n. 268. Leand. n. 373.* non violari jejunium, quod etiam ut probabile defendunt *Ochag. Tann. Dian. p. 4. t. 4. R. 104.* Si tamen illa reliquæ essent ita magnæ, ut sensibilibus perciperentur in linguis, deberemus expuere, inquit *Lugo n. 36.* Et si deglutirentur, frangerent jejunium, quia non habent se per modum salivæ, nec censentur sumptæ heri, sed hodie sumuntur, veluti distinctæ partes ab hæsternis, & veluti ab extrinseco, cum non fuerint pars, nec corporis nec sali-

salivæ humanæ, ergo frangunt jejunium, licet casu deglutiantur, *Nugn. contra Gob. & alios.*

§. 9. Si quis in flumen lapsus, invitusumat 568.
aquam, aut si alicui in somno vel violentè ingeratur cibus in fauces, *Bosco* dicit non frangi jejunium, sed probabilius contradicunt *Lugo, Pasq. Tambur. Dian. p. 1. t. 16. R. 49. Aversa §. Sexto.* quia viteliter sumitur per potationem vel cibationem, sic enim etiam bruta cibantur, licet invitis ingeratur cibus.

§. 10. *Lezana & alii* apud *Dian. p. 5. t. 13. R. 1. & p. 8. t. 7. R. 3.* putant tabacum tam mastictum quàm sumatum frangere jejunium, quamvis nihil sensibile dimittatur, quia aperit stomachum, & inde trahit humores, ergo id facit per qualitates & accidentia, quæ descendunt, accidentia autem non descendunt sine subjecto, ergo simul descendunt tenues substantiæ alterantes stomachum: è contrà *Dian. & Burgh. cent. 3. cas. 45.* citans alios plures, negant per tabacum solvi jejunium, dummodo de folio nihil deglutatur: si autem aliquid fumi deglutiretur, adhuc negant *Burgh. & Marchant. contra Rayn. in Heter. t. 16. f. 1. p. 3. n. 23.* tolli jejunium, quia descendit per modum aëris, & veluti per actionem respirationis, uti n. 561. dictum est. Ad hoc autem ut tabacum attrahat humores, notant *Lugo in Resp. Mor. l. 1. d. 9. & Gob. n. 265.* opus non esse, ut aliquid descendat, quis fieri potest vel per vim aliam attractivam, vel ex consensu linguæ & palati cum stomacho, cerebro, aliisque partibus humorem continentibus.

§. 11. Sumptio tabaci per nares, five in folio, 570.
five in pulvere, five in fumo, imò secundum ali-

aliquos etiam gutturales humoris attractæ per nares, non solvunt jejunium, quia hæc omnia non sunt comestio vel potatio, sed vel tractio salivæ, vel respiratio, vel attractio seu afflatio narium, Boudevv. p. 2. q. 17. *Aversa* §. Tertiò & Sextò. Præterea non violat odor qualiscunque, quia nec est cibus vel potus, nec sumitur per comestionem vel potationem, sed velut aer per respirationem, Tamb. n. 23. Gob. n. 294. Pignat. tom. 1. consult. 155. contra De Leon.

571. §. 12. Si Sacerdos Communionem distribuens, particulam repertam sumet, non potest postea illâ die Missam legere, quia si consecrata non est, solutum est jejunium, si consecrata est, bis communicaret unâ die, Lugo hic d. 15. n. 27.

§. 13. In jejunio naturali ad Communionem 572. requisito non dari parvitatem materiæ, rectè probant Diana p. 6. t. 2. R. 8. & Carden. in 1. crisi d. 12. c. 3. contra quosdam apud Mendo diff. 11. q. 1. n. 7. Potest tamen aliquid modicum, habens se per modum salivæ, non frangere jejunium, secundum dictæ n. 566.

573. §. 14. Quamvis prius defluat vinum, quam deglutiatur hostia, nihil obstat jejunio, quia sumptio illa vini & hostiæ manet una moraliter.

574. §. 15. Certum est non requiri, ut post sumptum cibum intercedat somnus vel digestio cibi, uti habet communis cum S. Thom. a. 3. ad 5. *Aversa* §. Octavo. Nec obstat, quod Cap. Si constiterit De accusat. jubeatur puniri Sacerdos, qui nullâ dormitione noctu præmissâ manè celebravit: & Glossa addit, quia non videbatur jejunus propter indigestionem, nam, non ideo jubeatur puniri, sed quia totam noctem in taberna exegisset.

Q. 109. Quid faciendum sit in dubio, an sis jejunus. R.

§. 1. Si probabiliter judices te jejunum, potes communicare, uti sequitur ex dictis l. 1. a n. 168., & signanter hinc notat *Aversa* q. 11. f. 8. §. Nonò. Si autem merè negativè dubites, *Verjuss* citans alios t. 8. a. 3. absolutè negat te posse communicare, quia in dubiis pars tutior est eligenda; & quando dicitur, quod in dubio melior sit conditio possidentis, id habet locum tantum in materia justitiæ: sed cum sententiam illam rejecerim libro 1. n. 501., aliter est distinguendum.

§. 2. Si scias te post medium noctis fuisse jejunum, & dubites, an postea aliquid degluteris, *Sanch. Fegund. Rodriq. Villal. Lugo Bonac. Castrop. Oviedo, Schildere* t. 6. c. 4. §. 1. dicunt tibi non esse licitum communicare, & *Salas* dicit oppositum esse contra mentem omnium: Ratio nem dant, quia jejunium prærequiritur velut conditio ad participandum illud Dei beneficiū, ergo qui vult illius esse compos, debet probare se habere conditionem illam; sicuti in foro externo, qui vult frui Beneficio, quod conceditur nobili, debet probare se esse nobilem. Nihilominus *Card. Lugo Laym. Caram. Pasq. Bardi, Dicast. Carden. Boss. Rayn. in heteroel. spirit. Tom. 16. f. 1. p. 3. n. 25. Dia. p. 3. t. 4. R. 19. Bern. d. 43. n. 11.* probabilius dicunt licitè communicare, quia quivis habet jus certum communicandi, nisi sciat se prohiberi; deinde certus est, se fuisse jejunum, v. g. horā ante primam noctis, neque hinc tenetur positivè probare se esse idoneum, sed satis est, quod sciat se fuisse idoneum, & non sciat se non esse ampliùs, cum enim est in possessione sui juris & libertatis, ergo
non

non debet deijci de illo jure & possessione per incertum impedimentum, præsertim cum fractio jejunii, quæ est res facti, præsumi non debeat in dubio sed probari, sicuti si scias te heri non fuisse irregularem, & dubites, an hodie sis factus, supponere poteris te non esse, & suscipere Ordines, quia antecederet eras, & manes in possessione libertatis ad Ordines suscipiendos, nisi dubitares de homicidio, jus enim tum specialiter prohibet susceptionem Ordinis.

577. §. 3. Si scias te aliquid cibi vel potus degluti-
visses, sed nescias an ante vel post duodecimam
noctis, J. Sanch. d. 42. Dicast. d. 9. à n. 284. Gob.
t. 4. n. 280. Bosco f. 11. concl. 6. adhuc putant te
posse communicare, idemque defendunt velut
probabile Med. Laym. Rhod. Tamb. Burgha. Cent.
3. cas. 96. Carden. in 1. Crisi D. 16 n. 87. Dian R.
29. Bardi disc. 6. c. 11. p. 3. §. 1. & 2. quia adhuc
videtur possidere jus communicandi, usque dum
probetur supervenisse impedimentum, sicuti e-
nim ille, qui dubitat, an sit irregularis, non te-
netur probare se non esse, ita etiam voleas com-
municare, non tenetur probare se esse jejunum,
sed satis est, si illi non constet non esse jejunum,
qui autem vult illum repellere, illi incumbit
probare, quod jejunus non sit. Alii tamen cum
Th. Sanch. Bossio, Lugo, Bernal supra, Tamb. de
Comm. c. 2. n. 29. dicunt talem non posse com-
municare, quia cum sciat se comedisse, possessio
non videtur esse pro libertate, sed pro præcepto
prohibente; quod Lugo confirmat à pari, nam
qui scit se vovisse, & dubitat, an ante vel post
septennium, tenetur voto, & onus probandi, quod
fuerit ante septennium, incumbit voventi, ergo
etiam,

etiam, qui certus est se comedisse, sed nescit, an ante vel post mediam noctem, ei incumbet onus probandi non fuisse post. Hæc ratio est probabilis; & quod votum attinet, videri possunt dicta lib. 3. p. 1. n. 387. *Bardi* autem dicit esse disparitatem, quod pro voto sit possessio, quia obligatio est certa, quæ fundatur in natura voti facti cum usu rationis, uti supponitur, sive ad sit septennium sive non; exceptio autem septennii, ante quod non supponitur esse usus rationis, est dubia, ideoque à vovente probanda est. E contra in nostro casu, possessio non est pro præcepto prohibente, nam prohibitio tantum obligat suppositâ comestione, non qualicunque, sed pro tali differentia temporis exercitâ; ergo si non probetur facta tali tempore, possessio non est pro præcepto prohibente. Hæc responsio est probabilis, nihilominus sententia opposita videtur probabilior.

§. 4. Si quis noctu expergefactus bibat, non 578.
potens scire, quæ sit hora, ideoque maneat omnino dubius, an post an ante mediam noctem biberit, *Bardi & Tamb.* in Dec. l. 1. c. 3. §. 7. rectè docent contra *Gob.* non posse communicare, quia talis prudenter examinare non potest, an fuerit ante vel post mediam noctem, cum nequeat iudicare de horis in somno transactis, ergo nec est potens ad determinandum se prudenter pro sua libertate, hæc enim determinatio fieri debet post prudens examen, quale tunc tantum institui potest, quando respectu vigilæ oritur dubium.

Quæ hic dicta sunt de volente communicare, valent de Sacerdote volente celebrare Missam.

9. Q. 110. Quid hic intelligatur per mediam noctem, à qua debet esse jejunium. &c.

§. 1. Per mediam noctem in his partibus intelligitur hora duodecima noctis, non præter propter, sed in momento, non quidem mathematico, attamen ecclesiastico, & attendendo ad horologia, secundum dicta l. 1. à n. 582; hinc rejici debet sententia aliquorum apud *Diam.* p. 10. t. 16. R. 48., qui dicebant non obitare huic jejunio, si quis statim post duodecimam aliquid sumeret, eo quod moraliter censeretur adhuc esse duodecima.

580. §. 2. Tum est duodecima, aut quævis hora, quando auditur primus pulsus horologii, uti dictum est l. 4. n. 486. Unde si quis tum aliquid cibi vel potus habeat in ore, probabilius est cum *Con. J. Sanch. d. 42. n. 19. contra Gob. in Exp. t. 4. n. 272. teneri ejicere, si velit manere jejunus, sicuti deberet ejicere saccharum, quod ante mediam noctem ori imposuisset, uti habet communis & certa contra Amic. & alios apud Gob. num. 279.*

581. §. 3. Horologia ordinariè non bene directà attendi non possunt, sed aliunde ferendum est judicium, secundum dicta l. 4. n. 487.; si tamen alicubi sint plura horologia, quæ ordinariè bene diriguntur, & quis aliquid sumat post duodecimam in uno, & necdum in aliis auditam, *Rodr. Merol. Sal. Ovied. Schild. t. 6. c. 4. §. 1. dicunt non esse licitum communicare, quia uterque sonus est incertus, & causat dubium positivum de jejunio, hinc Aversa q. 8. dub. 8. §. Ubi autem. ait etiam cum esse dubium de jejunio. qui comederet paulò ante sonum duodecimæ in omnibus horo-*

horologiis, quia horologia vix unquam attingunt horam naturalem: sed quidquid sit de hoc, opposita sententia est practice tuta, uti citatis Authoribus notat hic *Busenb.*

Q. 111. Quandonam præterea possit aliquis non 582:
jejunus communicare. R. Proponi solent hi casus,

§. 1. Cajus Parochus ad festum sææ dedicationis invitârat Titium vicinum Parochum, ut pro eo caneret Missam: Titius non intellexit se invitari ad Missam canendam, hinc legit manè in suo templo, jentat & venit ad Cajum, qui etiam manè legerat: hic exspectat populus Missam. *Queritur*, an Titius in hoc casu possit non jejunus Missam legere. R. Nav. & Verj. t. 8. a. 3. dicunt ob nullum scandalum posse Sacerdotem celebrare non jejunum, quis vitari potest scandalum, dicendo, neutrum esse jejunum; nec turbabitur populus, si dicatur in eo casu non obligari ad Missam. Alii contrarium tenent cum *Tann. d. 4. d. 5. q. 8. n. 64.*, quia si populus nesciat Titium non esse jejunum, minus malum est hunc legere non jejunum, quàm cum scandalo offendi totum populū, & tali die privari Missâ: quod si populus sciret neutrum esse jejunum, *Tann.* dicit melius esse admoneri de errore, & dimitti sine Missâ; è contrâ *Gob. t. 4. n. 3. 9.* dicit melius fore, si Cajus celebret, quia scandalum cavetur, si doceatur populus, quod Ecclesia id permittat in ejusmodi circumstantiis; si autem non fiat, gravius oritur scandalū, diffidia contra Sacerdotes, sarcasmi, irrisiones &c.

§. 2. Titius diu se probavit pro prima Missa, 583:
quam cogitat hodie horâ octava canere, interim hoc manè iterum se probat, & uti aliis diebus

Tom. V.

Bb

fe-

fecerat, incogitanter sumit hostiam non consecratam. *Quæritur*, an possit primitias legere non jejunos. *R.* Per se loquendo non potest, possunt tamen adesse circumstantiæ, ob quas licet, v. g. si Titius sit familiæ perhonestæ, ad cuius primitias conveniunt cognati multi, pro quibus etiam sit convivium lautum apparatus; item si publice notum est vel proclamatum, cum hodie lecturum primitias; & è contrà error illius in sumpta hostia non consecrata sit occultus, hoc casu licitum ei erit celebrare, tum per epikiam, nam nullus Papa, si adesset vel interrogaretur, vellet hunc Casum lege inclusum; tum propter publicum scandalum aliàs oriturum. *Gob. t. 3. n. 411.*

584. §. 3. Titius Dominicâ in Albis communicare voluit pro Paschate, sed manè casu deglutivit aquam. *Quæritur*, an communicare possit non jejunos, ut præceptum annuæ Communionis impleat. *R.* Affirmat *Tolet. l. 2. c. 28. n. 24.* quia videtur prævalere utilitas hujus præcepti. *Præpos. Dian. p. 4. t. 4. R. 104.* & alii probabilius negant, quia cum finè incommodo possit sequente die utilitatem istam percipere, prudenter præsumitur, quòd Ecclesia velit obligationem tantisper differri.

585. Q. 112. Quis hic intelligatur constitutus in periculo mortis, ita, ut non jejunos possit communicare. *R.* Omnis ille, cui invito mors imminet, vel magis explicabitur n. 623; nam si ipse se conjiciat in mortem, non censetur esse in illius periculo. Non est tamen opus, ut mors certò immineat, sed satis est, quòd prudenter timeatur, v. g. si Medicus aut alius homo prudens judicet ex illo morbo decessurum. *Dicas. Gob. t. 4. à n. 309.*

An

An autem, sicuti licitum est in tali casu communicare, etiam liceat celebrare non jejuno, ut talis moribundus communicari possit, dicetur n. 611.

ARTICULUS III.

586.

Quæ & quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam.

Resp. I. Sumptio Eucharistiæ fidelibus adultis est necessitaria, necessitate, non medii, sed præcepti divini, obligantis tum in articulo mortis per modum Viatici, tum etiam sæpius in vita, ut docet Suar. Vasq. Laym. Fag. & alii com. probantque tum ex Scriptura, tum ex Conc. N. & Trid. sess. 13. cap. 6., tum ex praxi Ecclesiæ; tum quia Eucharistia est instituta per modum cibi, cujus usus sæpius est necessarius. Bon. d. 4. q. 7 p. 1. n. 8. Unde resolves

I. Quisque fidelis in periculo vitæ, quod prævidet vel merito timet, v. g. in gravi morbo, ante conflictum vel puerperium, præsertim primum, antè navigationem, &c. tenetur sub mortali communicare. Suar. Vasq. d. 2. 14. Nisi tamen paucis, v. g. octo diebus antè communicasset, talis enim Communio censeretur habere rationem Viatici, ut docet Suar. Reg. Fill. contra quosdam, ut Gasp. Hurt. d. 10. dis. 2. &c. apud Escob. qui dicunt, eum, qui manè communicavit, si à prandio incurrat periculum vitæ, tene iterum sumere Communionem, tanquam Viaticum: imò Sa & Sylv. V. Euch. Fumus, &c. & c. V. Communio, putant non esse saltem mortale, Communionem omittere, dummodo Paschate sumpseris.

Bb 2

II. Si